

## ‘Sound’ of Stijl?

In plaats van de term ‘klank’ in muziek gebruik ik liever ‘sound’. Deze term wordt, ondanks zijn onduidelijke betekenis, toch algemeen gebruikt.

Wanneer mensen over muziek spreken, gebruiken ze vaak de termen ‘*sound*’ en *stijl* alsof ze hetzelfde betekenen. Toch verwijzen ze naar verschillende aspecten van muzikale identiteit. We herkennen duidelijk het verschil tussen de stijl van een Bossa-Nova en een Tango en de verschillende ‘sound’ van zanger(s)/zangeres(sen). Het begrijpen van dit onderscheid helpt te verklaren waarom we sommige artiesten onmiddellijk herkennen, terwijl anderen herkenbaar blijven zelfs wanneer hun muziek door andere musici wordt uitgevoerd.

‘Sound’ verwijst naar het daadwerkelijke sonore karakter van een uitvoering. Hieronder vallen elementen zoals de stem (timbre) van de zanger, de klankkleur van instrumenten en typische uitvoeringsgewoonten. ‘Sound’ is nauw verbonden met de uitvoerende musici zelf. In de populaire muziek is ‘sound’ bijna altijd de belangrijkste manier waarop luisteraars een artiest herkennen.

Stijl daarentegen verwijst naar de muzikale taal die aan een compositie ten grondslag ligt. Stijl omvat karakteristieke melodieën, harmonieën, ritmes, vormen en compositietechnieken (Bossa-Nova of Tango). In tegenstelling tot ‘sound’ kan stijl veranderingen van uitvoerders overleven, omdat zij verankerd ligt in de muziek zelf en niet in een specifieke uitvoering.

Het onderscheid wordt duidelijk wanneer we een popgroep zoals The Beatles (of b.v. ABBA) vergelijken met een klassieke componist zoals Anton Bruckner (of b.v. Jean Sibelius). Veel mensen zeggen dat Paul McCartney (of een andere zanger/es) een zeer herkenbare stijl heeft. Ook na het verschijnen van zijn meest recente album *“The Boys of Dungeon Lane”* werd al gauw in de pers geschreven over de onmiskenbare stijl van Paul McCartney, een uitspraak die ik meen te betwijfelen want wanneer een andere zanger(es) deze nummers uitvoert, worden de eigenschappen die men onmiddellijk als “Paul McCartney” identificeert meteen minder duidelijk of zelfs helemaal onduidelijk. Met andere woorden, niet herkenbaar als een typische McCartney song.

Even terzijde: ik luister al jaren niet meer actief naar popmuziek. Wat ik hoor komt toevallig voorbij. Zo ook Paul McCartney en dan spits ik toch even mijn oren.

Ik hoorde kort na het verschijnen van het nieuwe album een van de liedjes – *“Days we left behind”* – als een cover. Als je niet zou weten wie het geschreven had was het zeer moeilijk, zij het onmogelijk, om de maker ervan te achterhalen. Ik denk dat dit met ieder ander willekeurig liedje het geval is. Wat luisteraars vaak herkennen als “de stijl van McCartney” blijkt in sterke mate afhankelijk te zijn van zijn stem, frasering, accent en typische uitvoeringswijze. Deze elementen behoren eerder tot zijn ‘sound’ dan tot de compositie zelf. Kortom: veel van wat luisteraars herkennen, is namelijk niet alleen de compositie, maar ook McCartneys unieke stemklank.

Dit verschijnsel wordt nog sterker wanneer luisteraars de oorspronkelijke opname al kennen. Het is moeilijk om het lied los te zien van de herinnering aan de originele uitvoering.

Daardoor blijkt wat mensen vaak McCartney's "stijl" noemen, in werkelijkheid een combinatie te zijn van compositorische kenmerken en de onderscheidende klank van zijn stem. In de populaire muziek is de identiteit van een lied bijna altijd onlosmakelijk verbonden met de uitvoerder die het voor het eerst uitvoerde en uitbracht.

In de klassieke muziek ligt dat anders. Elk orkest of dirigent kan een symfonie van Anton Bruckner of Sibelius uitvoeren, en luisteraars die vertrouwd zijn met hun muziek zullen die nog steeds als Bruckner of Sibelius herkennen. Het orkest kan verschillen in omvang, interpretatie, tempo of klankkarakter, maar de wezenlijke muzikale identiteit blijft behouden. Dat komt doordat de stijl van beide componisten voornamelijk in de compositie zelf besloten ligt: de monumentale structuren, lange melodische lijnen, rijke harmonische taal en karakteristieke orkestratie.

Een uitvoering van een symfonie van Bruckner is niet afhankelijk van een unieke stemklank of een specifieke opnamestijl. In plaats daarvan zijn de stilistische vingerafdrukken van de componist in de partituur verankerd. Verschillende orkesten kunnen daarom uiteenlopende klanken voortbrengen terwijl dezelfde onderliggende stijl behouden blijft.

Deze vergelijking suggereert dat populaire muziek voor herkenning vaak sterk afhankelijk is van 'sound', terwijl klassieke muziek sterker steunt op stijl. In de popmuziek vormen de karakteristieke stem en uitvoering van de artiest een centraal onderdeel van de muzikale identiteit. In de klassieke muziek zijn juist de compositorische structuur en de muzikale taal de belangrijkste dragers van die identiteit. Hoewel zowel 'sound' als stijl aanwezig zijn in elke muzikale traditie, verschilt hun relatieve belang aanzienlijk. Het begrijpen van dit onderscheid helpt te verklaren waarom een lied van Paul McCartney zijn herkenbaarheid verliest wanneer iemand anders het zingt, terwijl een symfonie van Anton Bruckner onmiskenbaar Bruckner blijft, ongeacht wie het uitvoert.

*Juni, 2026*